

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1902

Praefatio

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1572)

EVNVCHVS

PRAEFATIO

I.

1 Haec masculini generis nomine nuncupata est Eunuchus fabula et est palliata Menandri uetus, quam ille auctor de facto adulescentis, qui se pro eunuchō deduci ad meretricem passus est, nominauit.

2 itaque ex magna parte motoria est. *praepr. Phorm.* 5

4 atque in hac comoedia qui personam Parmenonis actor sustinet primas habet partes, secundae sunt Chaereae, tertiae ad Phaedriam spectant.

5 huius prologus sane est concitator, nam et obicit crimina aduersantibus et comminatur in posterum et accusatorie narrat iniuriam Terentio factam et ad ultimum tumultuose et cum magna inuidia defendit poetam. haec et πρότασιν et ἐπίτασιν et καταστροφὴν ita aequales habet, ut nusquam dicas longitudine operis Terentium delassatum dormitasse.

15

1 *paragraphi in primis praefationum capitibus sibi invicem respondent* | nomine *om. F* | est *om. V* || 2 et] q2 *T* | illic *C* | aucto *T* || 3 adduci *TC*, aduci *F* || 5 *ex* et *corr. C* || 7 actio *T* | substinet *TC* | cherie *T* || 9 est sane *B* | et *om. B* || 10 <hominibus> aduersantibus *D* (*Reiff.*) | et 1.] etiam *CF* | et 2.] etiam *TCF* || 12 et] q2 *T*, *om. V* | poetam] penam *TC*, (*add. et*) *F* || 13 haec et] hoc q2 *T* | πρότασιν — καταστροφὴν] pro (per *t. Wiss.*) ΠΡΟΤΑCIN et ΕΠΙΤΑCIN et ΡΑΤΑCΤΡΟΦΗΝ *B*, haec et πρότασιν καὶ ἐπίτασιν καὶ ἐκατεστροφὴν *V*, per πρότασιν ἐπίτασιν ἐκατεστροφὴν *M*⁴, ***** *TF*, *om. C* | aequales (*in mg. uel epitales; sic vel epicales dett.*) *V* || 14 dicas *Steph.*: dicat *codd.* | longitudinem *TCF* | operis *ex* -rum *corr. T* | Terentium] terentii tritinnum *T*, terminum *C*

5* actus sane implicatiores sunt in ea et qui non facile a parum doctis distingui possint, ideo quia tenendi *de Leo Pl. F. 221, b* spectatoris causa uult poeta noster omnes quinque actus uelut unum fieri, ne respiret quodammodo atque, distincta alicubi continuatione succedentium rerum, ante aulaea 5 sublata fastidiosus spectator exurgat.

6 acta plane est ludis Megalensibus L. Postumio L. Cornelio aedilibus curulibus, agentibus etiam tunc personatis L. Minucio Prothymo L. Ambiuio Turpione, item modulante Flacco Claudi tibiis dextra et sinistra ob iocularia multa permixta grauitati.

6* et acta est tanto successu, plausu atque suffragio, ut rursus esset uendita et ageretur iterum pro noua pro- *ex. f. c. p. 17* octo milibus sestertium, numerarent poetae. 15

7 deuerbia in illa crebro pronuntiata et cantica saepe mutatis modis exhibita sunt. *4 Ip. 5, 5*

8 προτατιδὸν πρόσωπον nusquam habet, sed suis tantum personis utitur.

9 in hac Terentius delectat facetiis, prodest exemplis 20

1 implicaciones B, ampliores C | et] ut C (V t. Wiss.) || 2 possunt B || 3 spectatores F || 4 uelud T, uult C | respirent T F V, respicerent C || 5 alibi B | continuatione *ex* cominatione *corr.* V, continacione <~> B | rarum C | a^vlea V || 6 fastidiosus CF | exurgat spectator C || 7 acta—11 grauitati *post p. 267, 3* militaris in B | <et> acta B | plene B, plena T C F | L.] lucio B, lutio T || 8 curulibus] curam aedium T C F V | personatis *om.* C || 9 Minucio Schopen (*cf. De com. VI 3 et Ter. cod. C in did. Ad.*): numidio (munidio T) *codd.* | prothimio B, -nio T, prochimo CF, prothino V | L. ambiuio T V, *om.* F || 10 claudio *codd.*, *corr.* Klotz | tiburs T | et *om.* T | iocularia B || 11 grauitate B || 12 facta T C F | plausum T C F | suffragatio F || 13 ut] et T C F | proque ea] pro B || 14 fabulam *codd.*, *corr.* Reiff. || 15 octo milibus sestertium (sext. CV) *secl. Sabb.* || 16 deuerbia] de uerba T, de aduerbia C, ***** B | in illa *Sabb.*: nulla T C F, multa V, *** B | sepe <***> T || 18 ΠΡΟΤΑΤΙΔΙΟΝ ΡΕ ΠΡΟΣΩΝΟΝ B, προταρηδὸν καὶ προσονδόν (*in -σονδόν corr.*) V, προβλατιδὸν πρόσωπον M⁴, ***** T F, *om.* C | sed] et T C F | tantum personis] si propriis T || 20 facetus T C F | prodest <et fere> F

et vitia hominum paulo mordacius quam in ceteris carpit. exempla autem hic morum trina praecipua proponuntur: urbani moris, parasitici, militaris.

10 haec edita tertium est et pronuntiata 'Terenti ^{of Did. Haad. cod. D.} Eunuchus' quippe iam adulta commendatione poetae ac 5 meritis ingenii notioribus populo.

11 facta autem ex duabus Graecis una est Latina, nam ex Eunucho et Colace Menandri fabulis haec Eunuchus Terentiana scripta est, non sine crimine, quod multa in hanc translata sint ex multis poetis Latinis: quod totum 10 per prologum purgat atque defendit.

II.

1 Rapta quaedam ex Attica uirgo nobilis atque aduecta est Rhodom ibique matri Thaidis meretricis ab amico dono data est et edueta uelut soror cum filia est Thaide. sed Thais relicta matre Rhodo cum amatore quodam Athenas 15 se contulit ab eoque heres instituta mortuo mox a milite Thrazone diligebatur nimis. qui cum matrem Athenis profectus Thaidis mortuam Rhodi et supradictam uirginem ab heredibus mortuae animaduertisset ueno esse propositam, quamuis ignarus rerum omnium emit tamen et 20

1 et] q2 T | uitaⁱ C | mordacius B, moderatius C || 2 hic om. V | morum] mox C | terna T, tria F | pont² B || 3 moris] scilicet ed. pr.; secl. Sabb. || 4 terentii codd. || 5 commendationem TC | ac] et V || 6 meretricis F || 7 facta—p. 268, 18 potiuntur om. B (in mg. hic argumentum notandum quod alibi scripsimus) || 9 terentiane F | scripta] sumpta Sabb. | est <et> V | sine examine C || 10 sunt F | multis] nonnullis Schopen, aliis Sabb. | poetis om. TCF || 11 per om. TCF | prologum C || 12 Rapta] *apta F, actu T | attica ex act- corr. C, aticha T | aduecta TCV, anduecta || 13 matris T | amico (in mg. mercatore add. m. 2.) C || 14 dono data] donata V | thai//de C || 15 quodam] na ut vid. T, om. C || 16 mortuo instituta (-tua F) TCF || 17 dilubatur C | cum] quom F || 18 thaidis C | mortua rhodi (i ex a corr.) T || 19 mortuae] mortuo T, om. V | ueneno C, nemo T || 20 ignarum CF, ingnara T | et] ex C, q2 T

dono amicae suae uexit Thaidi. uerum postquam adueniens
 riualem Phaedriam apud amicam repperit, quem per eius
 absentiam sibi meretrix conciliauerat, affirmauit se non
 ante daturum promissam uirginem, quam Thais foras aemu-
 lum pepulisset. illa igitur etsi amabat Phaedriam, cupi-
 ditate tamen recuperandae uirginis et ciuis Atticae et
 quam a paruula ut sororem dilexerat, exclusit Phaedriam.
 hinc ille primo irascitur, post accepta facti ratione a
 Thaide lenitur et in bidui spatium sponte concedens militi
 rus proficiscitur statim ac, ne uel muneribus ab aemulo
 superaretur milite, ipse quoque eunuchum et puellam
 Parmenoni iubet abiens ad amicam deducere. uerum
 Chaerea frater Phaedriae tunc ephebus uisa in uia uirgine
 inflammatus amore eius ad hoc euasit ardore uehementi,
 ut pro eunucho ipse deduceretur ad Thaidem. hac occa-
 sione utiata uirgo et mox ciuis et nobilis cognita datur
 uxor Chaeraeae; Phaedria et miles ex riualibus concordēs
 per parasitum redditi communi amica sine certamine po-
 tiuntur.

III.

1 In primo actu Phaedria exclusus a Thaide et secum 20
 primo et mox cum Parmenone conqueritur fortunas suas

1 suae *om.* V || 2 riualem] et malem T | que C || 3 con-
 siliauerat T | non ante se TCF || 4 emulum foris (furis T)
 TCF || 5 pepercisset T | igitur] ergo TCF || 6 tamen <et>
 TCF | Atticae] amice CF || 7 excludit T || 8 hic CF | oratione

TCF | a *om.* T || 9 et in bidui spatium sponte contēdens
 militi V, et (q2 T) in eo cedens (m̄cocedēns T, in conten-
 dens F) militi (multi T) bidui spatium sponte (-tis credens
 T) TCF || 10 ac] autem V | <in> muneribus C | ab aemulo]
 abundo TC, adeundo F || 11 ipse quoque] quique (quin-
 que C, quamquam T) ipse TCF || 12 parmenonii T | ducere
 TCF || 13 chedria T || 14 <in> amore V | ad hec C, ad hui⁹
 T || 15 duceret F || 16 utiata] intracta C || 17 <et> phaedria
 V || 18 parasitum V | redi T, reddidit C || 20 <G> in B | a
 Thaide *om.* B | secutum F

(*sc. 1*) et ad postremum coram accusat Thaidem; permulcetur ab eadem et uoluntate digrediens rus sese concessurum in spatium bidui esse promittit (*sc. 2*).

2 secundus actus profectionem Phaedriae continet delegantis seruo deductionem eunuchi et puellae ad Thaidem (*sc. 1*), tum parasitum loquentem, per quem uirgo a milite dono amicae missa est (*sc. 2*), tum interuentum Chaeraeae amantis uirginem eiusdemque cum Parmenone consilium de ea potiunda per fallaciam, quia pro eunucho ipse supponitur Thaidi (*sc. 3*).

3 tertius actus characterem exprimit militis et parasiti per ridiculum colloquium (*sc. 1*), tum inuitationem ad cenam Thaidis, tum oblationem uelut eunuchi Chaeraeae et puellae ex Aethiopia per Parmenonem factam (*sc. 2*), tum uerba Chremetis ad Thaidem uenientis perductique ad militem (*sc. 3*), <tum> Antiphonis Chaeraeae colloquium de uitata per dolum uirgine (*sc. 4 et 5*).

4 in quarto actu Dorias nuntiat iurgium inter militem et Thaidem (*sc. 1*); <***> reditum ex uilla Phaedriae (*sc. 2*), querelam Pythiae de uitata uirgine apud Phaedriam et eisdem stupentis quod audiebat (*sc. 3 et 4*), errore ebrii Chremetis (*sc. 5*), uerba petulantia Thaidis aduersum militem

1 adcusant (acc- *T*) *TC* | <rursus> permulcetur *det.* || 2 ad eadem *C*, om. *B* | sese rus *V* || 3 permittit *TC*, permisit *B* (*t. Sabb.*) || 4 secundus om. *T* | perfectionem *C* | phaedriae profectionem *B* | delegantis *T* || 7 missa est] misse *B* | tum] Cum *C* || 8 eius denique *V* || 9 quia (et *T*)] qua *Schopen* || 10 ipso *B* || 11 characterem exprimit om. *B* | ex *T* | pa////siti *C* || 12 per ridiculum *T*, pariolueculum *F* | colloquium ridiculum *B* | <ad> inuitationem *C*, <per> inuitationem *V* (*t. Wiss.*) || 13 scenam *TC* | tum] cum *F*, tum per *V* | uelut oblationem (allit- *F*, ad oblat- *T*) *TCF* | eunuchi — Parmenonem om. *F* | chaeraeae uelut eunuchi *V* (*t. Wiss.*) || 15 <per> uerba *V*, uia *T* | thaidam uenientem *T* | perdixitque *C*, perdixitque *F* || 16 tum *add. Sabb.* | colloquium om. *B* || 17 uirginem *C* || 18 actu om. *B* | <tum> nuntiat *TCF* || 19 et Thaidem] et th *B*, om. *T* | lac. sign. *Reiff.*; <tum> reditum <habet> *Steph.*, <tum> reditus *Sabb.*, <continet idem> reditum *W.* | phedri *C* || 20 querela *Sabb.* | phithie *C*, phicie *B* || 21 quod] qui *CF* (*B t. Sabb.*) | audebat *F*, audiat *V* | error *Sabb.* || 22 <atque — phicie (= p. 270, 5—6)> uerba *B*, et *T* | aduersus *C*

(sc. 6) et militis aduersus Thaidem parata proelia ridiculeque deposita (sc. 7).

5 quintus actus haec continet: querelam Thaidis de uitiata uirgine primo cum Pythia (sc. 1), post cum ipso Chaerea (sc. 2); tum interuentum Chremetis atque nutricis (sc. 3), tum perturbationem Parmenonis per dolum Pythiae (sc. 4) atque eius indicio per senem, qui rure tunc aduenerat, confirmatas nuptias et ad ultimum reditum in gratiam militis cum Phaedria et Chaerea (sc. 5—8).

PROLOGVS

- 1 1 1 SI QVISQVAM EST QVI PLACERE STVDEAT BONIS 10
attendenda poetae copia, quod in tot prologis de eadem
causa isdem fere sententiis uariis uerbis utitur. 2 BONIS
QVAM PLVRIMIS ET MINIME MVLTOS LAEDERE ἀντιθετον προῶτον.
- 3 3 IN HIS POETA HIC NOMEN PROFITETVR SVVM cum
dixisset 'quisquam', intulit 'in his'. et alibi (*Heaut. II 4, 13*) 15
'cuius mos maxime est consimilis uestrum, hi se ad uos
applicant?.
- 4 4 1 TVM SI QVIS EST bene 'si quis', cum Luscium
Lanuinum significet, ne uel ipsum a se laesum esse fate-
retur. 2 Et TVM praeterea, ut (*Verg. Ecl. VI 61*) 'tum 20
canit Hesperidum'. 3 INCLEMENTIVS pro inclementer, ut

1 ridiculoseque V || 2 disposita B || 3 querelam thaid (!)
post uirgine B || 4 uitiare C | phicia B || 6 tum] tamen C |
phicia B || 7 eius om. TCF | indicio ex -ciū corr. T, iudicio
FV | tunc] *** B || 9 cheria BT || 10 SI—BONIS] si quisquam
etc. B | qui/// (s erasa) C | q. p. st. b. T | bonis <quam p. (add.
m. 2)> C || 11 quot C¹ | de C¹, in C² || 12 iisdem V, iidem (sser.
m. 2) C | fere om. T | BONIS—προῶτον om. B || 13 q. p. et m.
m. 1. T | ἀντιθετον προῶτον V, a **** C, **** T || 14 IN—
SVVM om. B || 15 intulit] intelligit T || 16 est om. B (t. Wiss.) |
consilium nostrum C | hisce ad duos T || 18 EST om. BT | bene
si quis om. T | Luscium] lu. B, 1. TC, <uscium> (add. m. 2) V ||
19 lanuinum (uin ex corr.) C, lauinium TV, la. B || 21 experien-
dum T | pro om. B